

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.
TELEFON STEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem čeku, uradu štev. 13.633.

Nameščanje učiteljskih abiturientov na meji.

Pri nas se pojavlja že nekaj let ista
pogrešna praksa, da se mladi učitelji
in učiteljice pošiljajo na najbolj zane-
marjene in od sveta odrezane šole, naj-
raje v obmejne kraje in na eno- ali dvo-
razrednice. Ker se tudi letos postopa z
naraščanjem enako, se mi zdi potrebno,
spregovoriti tozadevno par principijelnih
besed.

Res je sicer, da nudi nekaj učiteljske
naraščanju tudi nekaj vpogleda v praktič-
no vršenje bodočega poklica, vendar pa
to poznavanje prakse še daleč ne zado-
stuje za res uspešno delovanje. Učitelj-
ski stan je težak; stokrat težji pa je še
na deželi kakor v mestu. V manjših kra-
jih je učitelj poleg župnika često edini
inteligent ali pa sploh edini. Tu ni do-
volj, da vodi šolo in poučuje; treba je, da
vodi vso vas, da ji je svetovalec, vodnik,
učitelj v najširšem smislu besede. Še
mnogo pomembnejša postane vloga učitelja
v malem obmejnem kraju, kjer je
treba ljudi še buditi iz nacionalnega mrt-
vila, nezavednosti in mnogokrat zastrup-
ljenosti po tuji propagandi.

V takem stanju se nahajajo skoro brez
izjeme vsi mali kraji s šolami v Prek-
murlju in ostalih štajerskih obmejnih
okoliših. Samoumevno je tedaj, da bi se
moral v te kraje poslati dozorci ljudje
s prakso na šolskem in izvenšolskem
polju. Ljudje, ki se znajo živeti v psiho-
svoje okolice in si znajo pridobiti zaupa-
nje prebivalstva. Mesto takih ljudi se pa
pošiljajo pri nas v te kraje mladi abitu-
rienti! Na samotne prekmurske dvo- in
oelo enorazrednice mečejo 18- do 20-
letne mladeniče in mladenke naravnost
iz šolskih klopi in jih potem prepuste
samim sebi čisto kot — šolske upravi-
telje!

Kaj naj počno ti mladi, neizkušeni
ljudje brez vsake šolske in upraviteljske
prakse v samotni tuji vasi, daleč od
sveta, daleč od starejših tovarišev, ki
bi jim bili lahko edini svetovalci, vodi-
telji pri prvih korakih v življenje? Ka-
ko naj vršijo uspešno svojo učiteljsko
službo? Kako naj vrše svojo še važnejšo
izvenšolsko misijo? Kako naj vzgajajo,
ko so sami potrebni vzgoje? Kako naj
svetujejo, ko so sami potrebni sveta?

Naravna posledica tega čisto napač-
ga postopanja je, da izgube taki mladi
neizkušeni vsako vpogledanje s strani
ljudstva in da sami zasovražijo svojo
okolico, mesto da bi jo vzljubili. Počutijo
se kakor pregnanci, interniranci v tu-
jem, sovražnem svetu. V enem samem
letu, ali še prej, izgube vse navdušenje
za svoj poklic, vse ideale, ki so jih ob
prihodu toliko prinesli s seboj. Njihov
polet je ubit za vedno in tudi če pridejo
v boljše razmere, se navadno ne dvignejo
več. Nič čudnega ni tedaj, če imamo to-
liko v vsakem izvenšolskem oziru neak-
tivnega učiteljskega, da se moramo često
vprašati: Kje je naše učiteljsstvo? —
Ubila ga je birokratska brezdušnost od-
ločujočih faktorjev.

Mlad učitelj mora priti na vsak način
na večrazrednico, kjer bo pod spretnim
vodstvom nadučitelja dobil potrebno učiteljsko
prakso in dobre nasvete v pogle-
du prosvetnega, kulturnega, gospodarskega,
nacionalnega in političnega delova-
nja. Komaj potem, ko se že vdomači
med mladino in med odraslo javnostjo,
ko dobi vpogled v ves komplicirani apa-
rat javnega življenja, se lahko odpošlje
na samostojno mesto. Tako je povsod,
v vseh poklicih, zato mora biti tudi v
učiteljskem, ki je med vsemi najvažnej-

Še trije ministri odpotovali iz Beograda.

Beograd, 26. sept. Po odhodu promet-
nega ministra je nastalo precejšnje po-
litično zatišje, zlasti še, ker sta odpoto-
vala iz Beograda tudi ministra Uzunović
in Miletić. Današnji dan bo torej popol-
noma mrtve.

Sinoči so krožile vesti, da bo g. Pašić
odpotoval v Pariz, kjer se bo razgovarjal
o celim kompleksu problemov. S tem
v zvezi se govori tudi o večjem inozem-
skem posojilu. Pašićovo potovanje je
večje važnosti tudi radi tega, ker se bo
v Parizu sestal z dr. Ninčičem, s katerim

se bosta skupno razgovarjala s franco-
skimi politiki o nekaterih vprašanjih.

Kar se tiče Pašićevega povratka, bi se
imel slednji nekoliko zakasnit. Računa
se, da se g. Pašić vrne prve dni oktobra
v Beograd. V Monte Carlu bo sprejel re-
ferat prometnega ministra Radojevića,
nakar odpotuje v Pariz. G. Radojević je
izjavil pred svojim odhodom novinarjem,
da potuje v Monte Carlo radi nekaterih
resornih vprašanj in da ne bo izročil Pa-
šiću nobenega referata o kakih neso-
glasjih v vladi, ker teh sploh ni.

Kraljeva pot po Dalmaciji.

Beograd, 26. sept. Iz Bara je odšla
kraljeva dvojica v avtomobilu v Tivat.
Na vsej poti je narod navdušeno po-
zdravljalo svojega kralja. Prvi oficijelni
sprejem je bil v Spiču. Slovesno je bil
tudi kralj sprejet od rudarjev, ki koplje-
jo živo srebro, ki se nahaja pri vasi Pe-
roc. Tu ga je odkril l. 1900 inž. Deska-

lović. V Budvi je pokazal katoliški žup-
nik kralju sliko Matere Božje, ki jo je
daroval cerkvi car Dušan. Posebno slo-
vesen sprejem kralja pa je bil v Tivatu.
Vršila se je parada čet. Kraljeva dvojica
se je nato vkrcala na parnik »Kara-
gorgje.«

Caillaux v Washingtonu.

Pariz, 26. sept. Včeraj ob 10. dop. se
je v Washingtonu v dvorani finančnega
ministrstva prvič sestala francoska dele-
gacija z ameriško komisijo za ureditev
vojnih dolgov. Na seji sta govorila fran-
coski finančni minister Caillaux in ame-
riški zakladni tajnik Mellon. Oba go-
vora sta bila predmet živahne razprave
in sta napravila najboljše utis.

Obe delegaciji sta se domenili glede
prihodnjega sestanka, na katerem se bo-
ste sporazumeli. Predsednik Coolidge je
priredil na čast francoski delegaciji sve-
čano večerjo. Posebno pozornost je vzbu-

jal na njej senator Borah, ki je znan kot
eden najintrasigentnejših državnikov v
vprašanju francoskih vojnih dolgov.

Kakor mislijo v Washingtonu, se bosta
Nellon in Caillaux pogajala s pomočjo
svojih ekspertov. Ostali člani obeh dele-
gacij bodo stali ob strani, opazovali to
delo in v važnih točkah določili svoje
stališče. Splošno razpoloženje je ugodno.
Današnji »Temps« poudarja, da Francija
v nobenem slučaju ne bo pristala na to,
na bi plačala vojnih dolgov več, kakor
pa bo prejela od Nemčije na račun re-
paracij.

ZANIMANJE DANSKE ZA NAŠO DRŽAVO.

Beograd, 26. sept. V Beogradu je pri-
spel naš konzul v Kodanju g. Henrik
Begener, sin bivšega našega generalne-
ga konzula v Kodanju. Spremlja ga se-
stra. G. Begener govori dobro srbski in
se zelo zanima za naše razmere.

V Beogradu ostane dva meseca. Pri-
hodnje leto poseti našo državo pod nje-
govim vodstvom 300 turistov.

REŠITEV ALBANSKE KRIZE.

Beograd, 26. sept. Kakor poročajo iz
Tirane, se sestane danes narodna skup-
ščina. Pričakuje se, da se bo danes re-
šila kriza in sicer na ta način, da se
sprejmeta predstavnika plemen Toska in
Malisori v vlado. V službenih krogih se
demantirajo vesti o pokretu proti Ah-
med beg Zogu.

ZBOLJŠANJE PROMETA Z MADŽAR- SKO.

Beograd, 26. sept. Ker je med našo
državo in Madžarsko sklenjen sporazum,
je naše prometno ministrstvo odredilo,
da se prve dni oktobra otvori promet na
progi Szegedin—Vel. Beckerek.

v najusodnejšem času prvih korakov v
svet, prvih življenjskih izkušenj. Dajte na
mejo zrelih ljudi, ki bodo lahko stali
na svojih postojankah in kljubovali tudi
najtežjim oviram; dajte jim pa tudi po-
trebne ugodnosti, da ne bodo preveč ču-
tili svoje osamelosti in peze svoje mi-
sije! Uspehi ne bodo izostali in ob meji
bomo imeli kmalu najmočnejšo stražo
— narodno prebujeno, prosvetljeno in
zavedno prebivalstvo. —v.—b.—

Jugoslovenski koncert v Cur hu.

V ponedeljek priredi pod patronatom
našega generalnega konzulata zagrebško
pevsko društvo »Kolo« koncert v veliki
dvorani »Tonhalle«. Na programu so sa-
mo skladbe jugoslovenskih skladateljev,
in sicer Manojlovića, Antona Lajovica
(tri pesmi), Dobronića, Gotovaca, Jozefo-
vića, Lhotke, Konjovića, Stolcera, Širole,
Mokranjca, Žganeca, Kimoveca in Ada-
mića. Koncerta se udeležijo tudi Stjepan
Radić in naš posl. v Bernu dr. M. Jovano-
vić in predstavniki curiških oblasti ter
diplomatskega kora. Koncert dirigira
Oskar Smodek.

RADIO KONCERT.

V nedeljo priredi curiška radio postaja
poseben koncert, ki bo posvečen izključ-
no samo jugoslovenskim pesmim. Pred-
vajala se bodo dela Konjovića, Milojevi-
ća, Lajovica, Stolcera, Manojlovića, Lisin-
skega in Mokranjca. Na koncertu nastopi
»Kolo« ter solisti Šumovska, Jovanka
Ristić, trio Švaremanov, gđ. Schwamm-
berger, dr. Stražić in ga. Rinderknecht-
Kričić. Koncert se bo slišal med 20.15
in 21.50.

FRANCOSKA OFENZIVA V MAROKU NAPREDUJE.

- Fez, 26. sept. Kakor poročajo službeni
komunikacije, so Rifani izpraznili Ghaebel
Mastozi in pričeli koncentrirati svoje čete
na vzhodnem delu fronte.

Iz Orana poročajo, da komunistični po-
slanec Doriot ni prišel preko alžirske
meje v Maroko, marveč, da je odpotoval
naravnost v Pariz.

LIKVIDACIJA SPOROV MED BOLGAR- SKIMI ZEMLJEDELSKIMI EMIGRANTI

Beograd, 26. sept. V Gornjem Mila-
novcu se je vršil te dni sestanek bolgar-
skih emigrantov, na katerem so skušali
najti podlago za sporazum med skrega-
nimi voditelji bolgarskih zemljoradnikov.
Izgleda, da je prišlo do sporazuma med
Todorovom, Atanasovom in Stojanovom.
Bolgarska emigracija spremlja z največjo
pozornostjo dogodka v Bolgariji.

INTERVENCIJA FRANC. POSLANI- ŠTVA V KORIST FRANC. DELAVCEV V JUGOSLAVIJI.

Beograd, 26. sept. Danes je posetil
pomočnika zun. ministra Markovića
francoski poslanik, ki se je zavzel za
francoske delavce v naši državi. Prosil
je, da se proti njim ne bi tako strogo
postopalo na podlagi znanih odredb mi-
nistristva socialne politike.

OKOLI CEN ZA SLADKORNO PESO.

Beograd, 26. sept. V zvezi s sladkor-
no kampanjo je prišlo ponovno na po-
vršje vprašanje kupne cene za sladkor-
no peso. Producenti so sklenili stopiti v
pogajanja s sladkornim kartelom. Ako
jim kartel ne bo ugodil, se bodo obrnili
na pristojno ministrstvo glede arbi-
traže.

ZUPANSKE VOLITVE V PETROVARA- DINU.

Petrovaradin, 26. sept. Včeraj so se
vršile volitve župana, za katere je vlada-
lo veliko zanimanje. Največ izgleda na
župansko mesto so imeli radičevci, ki
so dobili pri občinskih volitvah 10 od-
bornikov. Na dan volitev pa so se med
seboj skregali in je bil za župana izvoljen
zajedničar g. Dragutin Romić s 5 gla-
sovi Zajednice, 4 glasovi radikalov in 2
glasovoma samostojnih demokratov.

ši; posebno pa ob narodno nezavedni in
v vsakem oziru zanemarjeni meji.

Nasprotno postopanje škoduje učiteljs-
tvu in še bolj interesu naše obmejne
prosvetne in nacionalne politike. Končno
škoduje tudi samemu našemu ugledu
pred sosedi, ki postopajo v tem oziru
vse bolj premišljeno in pošiljajo na mejo
svoje najboljše pedagoge in narodne de-
lavce, da jo s tem utrdijo.

Skraini čas je, da se s sedanjo prakso
neha; da se učiteljska mladina ne ubija

Politična vzgoja.

Uprav klasičen primer pomanjkanja politične vzgoje nam je nudila SLS te dni na svojem zborovanju zaupnikov, ki jih mariborska »Naša straža« kratkoma imenuje štajerske delegate. Če bi se strankarsko indifereenten človek zaustavil zgolj pri slavo-spevih v tisku SLS, glejte te naše disciplinirane trupe bojnikov za strankin ideal, njih vzorno zavest in požrtvovalnost, bi mislil, da je temu res tako, kakor pišejo omenjena glasila. Toda oglejmo si z bobnečimi frazami garnirana poročila o mariborskem shodu, izluščimo ono, kar je bistveno, in videli bomo, da so esesarski publicisti mojstri v zakrivanju Ahilove pete naše SLS.

Slovenska ljudska stranka zagotavlja ob sleherni priliki, da je demokratična stranka, da služi predvsem in edino interesom slovenskega ljudstva. Ne mislim omalovaževati precejšnjih zaslug, ki jih ima ta stranka na polju kulturne, socialne in ekonomske povzdige naroda. Dela govore jezik folijantov in pridušanje kakega »liberalnega« oštrija, češ, da klerikalci sploh nimajo nikakih zaslug za slovensko ljudstvo, je pač brez pomena. Nekaj drugega pa je politična vzgoja, ki jo je nudila SLS našemu ljudstvu in v tej postavitvi je njena bilanca v resnici — pasivna.

SLS vzdrža morda — kar se tiče njene notranje »demokracije« — primero z avstrijskimi krščanskimi socialci, kjer se Kunschakov, po Luegerju podedovane metode igrajo v notranjem ustroju stranke veliko vlogo, čeprav ji je navidezno moderno misleči dr. Seipl mukoma vžgal pečat sodobne, potrebam časa odgovarjajoče stranke. Ne vzdrža pa te primere recimo z nemškim centrom, ki je med katoliškimi strankami Evrope gotovo ena najmodernejših političnih skupin. Tu je velika razlika. SLS se je do danes upirala reorganizaciji svojega notranjega ustroja. Imela je (in še ima) lepo zvenčevalni pravilnik, ki leži v omarah in predalih strankinih tajništva, ali pravilnik ostane pravilnik in vodstvo kakor našelstvo delata, kar jima je drago.

SLS do danes ni pokazala z dejanji, da spoštuje programski zasidran organizacijo ljudstva od spodaj navzgor. Vodilni krogi SLS so se znali, zlasti po vojni, skrbno izogibati vprašanju notranje strankine reorganizacije, ker niso marali deliti eksekutive z resničnimi predstavniki ljudstva. Vodstvo in našelstvo stranke že nista bila izpopolnjena oziroma obnovljena vse od preobrata do danes. O najtežjih in najusodnejših vprašanjih je odločevala majhna skupina ljudi, ki smatra politično udejstvovanje za nekaj postranskega, ki poklic, skupina, ki so ji težave ljudstva (če slučajno niso v skladu z njihovimi osebnimi ambicijami) deveta briga. Ti ljudje ne poznajo konsultacije ljudstva. Njihovi poslovnosti in osebni interesi, gredo preko interesov skupnosti, zato je jalovo početje, govoriti o nekem »občestvu«, ki ga pravzaprav ni.

Na mariborskem shodu smo imeli lepo priliko, gledati komedijo strankarske demokracije SLS. Kdo je imel jalovo besedo? Šef stranke. To bi bilo v redu. Drugo vprašanje pa je: Ali in kdo je morda želel spregovoriti načelno o jednem oportunizmu stranke? Kakor je videti iz »Slovenca«, je sledilo tozadevnemu vprašanju predsedajočega dr. Leskoveca le burno odobravanje navzočih delegatov. Potemtakem je jasno, da je metoda,

po kateri se sili pristaše k molku v zadevah, ki vodilni gospodi niso po godu, že tako globoko vkoreninjena, da o njej nikakoli debata ni več mogoča. Demokratično načelo zahteva, da se posamezne točke programatičnih govorov pretrajajo v specijalni debati ter da zaupniki sklepajo nato o predlogu, resoluciji, ki jo ima stilizirati v to svrhu ad hoc izvoljeni odbor.

G. dr. Korošec se je v svojem nedeljskem govoru dotaknil gotovih momentov slovenske politike, ki segajo daleč preko okvira navadnega zborovalnega govora. In zopet smo doživeli čudno komedijo, da je postavljeno zastopstvo volilcev pred čisto navaden fait accompli. Vzemimo, da so ti zaupniki oziroma delegati zares legalno izbrani predstavniki krajevnih in okrajnih organizacij SLS, kar je pa zelo dvomljivo (saj je znano, da jih tajništva po navadi določajo); ali se jih je smatralo res tako inferiornim, da a njimi ne bi bila mogoča diskusija o taktiki in politiki stranke? Tega si menda nihče ne bo upal trdit, ali molčanje v tej zadevi je tista mora, ki je legla mnogim razsodnim somišljenikom z vso težo na prsa: Nič ne pomagajo lepe tirade v »Slovenec« in »Domoljub« spričo dejstev, da je tudi najokretnjša žurnalistika zanikati ne more. To še menda le ni višek politične vzgoje, če pripeljejo »delegirane« pristaše v zaprto dvorano, kjer mora požirati v navzočnosti nezmotljivega vodstva grenke pilule dovršenih dejstev.

Masurja je rekel: »Demokracija je diskusija.« SLS je našla drugo, prijetnejše tolmačenje: Demokracija je brezpogojna poslušnost. S tem je zapustila platformo organizacijo, iz ljudstva nastale polit. organizacije in se je podala na opolzko pot, ki jo hodijo današnje nacionalistične hierarhije. Izven mnenja, ki je imajo vodilni krogi, ni mnenja. In v tem tiči velika nevarnost za najjačjo slovensko stranko. Ta nevarnost je neizbežna. Takrat, ko bodo prevarani pristaši spoznali, da so bili vedno in vselej o b e k t, ne pa tudi s u b j e k t narodne politike, bodo napočili težki časi za vse politično življenje Slovencev. Praksa, ki ni dopuščala in še danes ne dopušča svobodne kritike v okviru strankinih manifestacij, je grobokop SLS. Kako naj povprečni zastopniki ljudstva debatirajo v avtonomnem zastopstvu, če jim stranka, ki so se ji zaupali v žalostnih in veselih dnevih, ne nudi prilike, pridobivati si izkušenj in teoretske politične izobrazbe potom internih razprav o aktualnih vprašanjih političnega, socialnega in ekonomskega značaja? To je nemogoče. »Slovenec« se menda ne bo upal zatrditi, da je odločanje v vseh važnejših zadevah ljudske politike zadeva majhnega krožka?

Dolžnost zavednih somišljenikov SLS je, da o tej stvari razmišljajo. Prišli bodo — po skrbnem opazovanju vseh v postev prihajajočih momentov — do zaključka, da po tej poti slovensko ljudstvo ne bo prišlo do politične vzgoje, kakor mu je potrebna z ozirom na njegovo eksistenčno borbo. SLS je sedaj pokazala, da je stara stranka, ki se duhu nove dobe ne more in ne zna prilagoditi. Če bo nadaljevala v tem pravcu, jo bodo koleba razvoja prej ali slej pogazila. Njena mariborska manifestacija ji bodi svaričen memento! Sp—or.

Politične vesti.

— Blesteč uspeh HSS pri občinskih volitvah v Medjimurju. Narodni poslanec Znidarič je poslal sledečo brzojavko »Juturnemu listu«: »V Medjimurju se vrše občinske volitve. Dosledaj je bilo izvoljenih 142 občinskih odborov. Od teh pripade Hrvatski seljaški stranki 140, samostojnim demokratom 1, klerikalcem 1.« — Ta blesteča zmaga je najučinkovitejši odgovor na vse intrige, ki so se kovalje v zadnjem času proti politiki sporazuma. Narod je za sporazum in zato so vse kombinacije, ki jih delajo beograjski žurnalisti, prazna fantazija.

— O napetosti med radičevci in radikali sanja »Slovenski narod«. Ne ve povedati nobenega konkretnega dejstva — kako bi tudi — vseeno pa misli, da bo pomagano njegovi stranki s to prazno tolažbo. Pa bi se v resnici lahko gospodje vživel vendar enkrat v novo situacijo.

— »Zastava«, glasilo vojvodinskih radikalov, piše v uvodniku »To zahteva razlog bratstva in državne skupnosti zelo toplo za sporazum in silno ostro proti samostojnim demokratom, ki hočejo ta sporazum razbiti. Med drugim pravi »Zastava«: Gledamo danes te ljudi (samostojne demokrate), kako prihajajo ravno med neuki narod (Hercegovino) in kupujejo duše naivnega naroda, da razplamte med njim bratromorno mržnjo do Hrvatov. Njihove krvniške stopinje spremlja prelita bratska kri, toda to jih ne moti... Če bi bili ti Hrvati za nje in ne za St. Radića, potem bi seveda bili najboljši ljudje, tako pa so vsi brez izjeme denuncijanti, avstrijski špijoni itd. Ko to gledamo, se moramo v resnici vprašati, ali so ti ljudje izgubili vsak čut za sramoto? Ali so pozabili na naše verašnje težave vsled spora s Hrvati? Ali ne vidijo, kako je pridobila država vsled sporazuma na ugledu? Kako izgledamo pred svetom, da še sedaj ni kronan naš kralj? Ali naj ga kronamo v dežju batin mesto obkroženega z enako ljubeznijo ravnopravnih Srbov in Hrvatov? Pribičević ne bo nikdar v prvih bojnih rovih, če pride do vojne. Kdor bo tam, ta ve, kako bo mučno, če ne bo znal, kje je sovražnik: ali samo pred rovom, ali pa tudi v rovu. Pribičević je osebno te skrbi rešen, zato pa skrbi vse pravne Srbe, ki vedo, kaj nas čaka, če ne pride do sporazuma s Hrvati. — Končno je mogoče, da ne bo sporazum uspel. Toda naravnost zločin je bahati se s tem, da se skuša tudi poskus sporazuma ubiti. Tak zločin zahteva ostro obsodbo. In to obsodbo bo nad zločinci izrekel naš zavedni in bratsko razpoloženi srbski narod. — Tako pravi »Zastava« in naj si napiše »Slovenski Narod«, ki fantazira o napetosti med radičevci in radikali, to debelo za ušesa. Z željami se ne dela politike, še manj pa s slepomišljenjem.

— Lekeja »Samouprave« vojvodinskih radikalov. Glavno glasilo radikalne stranke piše na naslov vojvodinskih radikalov: »Naši vojvodinski prijatelji, če do sedaj še niso bili na čistem o napaki, ki so jo storili s preveč glasnim objavljanjem svojega nezadovoljstva... morajo biti danes popolnoma točno obveščeni, da so pogrešili. Z radost naših nasprotnikov vsled njihovega prenapljenega koraka bi jim morala otvoriti oči. Prilika pa, ki so jo s svojim postopanjem dali nasprotnikom, da klevetajo vodstvo radikalne stranke, da je neiskreno do sklenjenega sporazuma, jih mora napotiti do tega, da se varujejo prenapljenih korakov, ki so vedno škodljivi in opasni v politiki...«

— Poljsko-rusko zблиžanje. Čisto nepričakovano so prišli iz Moskve v Varšavo zelo prijateljski glasovi. »Izvestija«, glavno glasilo vlade, ki se tiska v pol milijona izvodih, je pričelo objavljati Poljski prijazne članke. V uvodniku od 10. septembra pravijo »Izvestija«, da je nastala nujna potreba, da pride do zблиžanja med obema slovanskima sosedoma. Obenem je uspešno dokončala svoje delo poljsko-ruska komisija za ureditev mejnih sporov. Tudi v železniškem vprašanju je bil dosežen sporazum. Prihod Ciferina v Varšavo bi seveda to zблиžanje še znatno povečal. Desničarski krogi in rusofilska skupina na posl. Duravsku. Skupina Pilsudskega, ki je bila vedno rusofilska, pa je to zблиžanje odobila. Vendar pa se niso v javnosti vodile nobene polemike in čeprav je skupina Duravskega odkrito propagirala zблиžanje. Prijateljski ton iz Rusije je prišel ravno v pravem času. Gospodarsko stanje Poljske je bilo nad vse težavno, napori za zunanje posojilo so se ponesrečili, Anglija pa je pričela kokerirati z Nemčijo in je prepusila Poljsko Nemčiji. Poljska je bila izolirana in v tem hipu je prišla ponudba iz Moskve. Kot vzrok za novo orientacijo Moskve vidijo poljski rusofili v tem, da se je sovjetska vlada čisto izrekla za azijsko politiko, da hoče z njo preizkusiti Veliko Britanijo in da si skuša vsled tega zagotoviti svojo mejo na zapadu. — Naj bodo motivi že kakršnikoli, s slovanskega stališča je zблиžanje med Poljsko in Rusijo samo pozdravljati in upamo, da bo to zблиžanje privedlo tudi do zaželenih rezultatov.

— Konferenca zunanjih ministrov bo odprta dne 5. oktobra. Udeležile se je bodo sledeče države: Francija, Velika Britanija, Nemčija in Belgija. Te države bodo razpravljale o zapadnem garancijskem paktu, o nedotakljivosti francoske in belgijske vzhodne meje ter o angleški pomoči za slučaj nemškega napada na Francijo in Belgijo. — Konferenca se udeležijo dalje tudi delegati Poljske in Češkoslovanske, ki bodo razpravljali posebej o obveznem arbitražnem razsodišču. Končno bo zastopana na konferenci tudi Italija, ki se udeležijo vseh razprav.

— Proti Lucarnu kot kraju ministrske konference piše »Berliner Tageblatt«. Lucarno je malo švicarsko mestce ob jezeru Lago Maggiore. V hotelih je prostora za največ 450 tujecev. Železniška zveza je slaba in ni nobene direktne zveze. Poštni urad je majnen in bi komaj zadoščeval za glavne delegate vlad. Zato priporoča list, da se mesto

Lucarno določi Lugano, ki je tudi na švicarskem ozemlju in ob glavni progi, kot mesto ministrske konference.

— Pariška gospodarska pogajanja. Dne 15. oktobra se imajo obnoviti francosko-nemška gospodarska pogajanja. Nemški državni tajnik Treudenburg, ki vodi nemško delegacijo, je že dospel v Pariz. Francoski listi so pesimistični in ne računajo na uspeh pogajanj. Nemški časopisi pa so nasprotno optimistično razpoloženi.

— Težave v francoski radikalni stranki. Te dni so se pojavile v francoski radikalni stranki, članici vladnega levičarskega kartela, resne težave. Painlevé in Herriot sta imela pred par dnevi tozadevno posvetovanje. Nevarnost razkola se je pokazala zlasti takrat, ko se je morala Painlevé-ova vlada poslužiti v zbornici pomoči desničarske stranke. Oktobra se bo vršil v Nizzi kongres radikalne stranke, ki ne bo odločilnega pomena samo za stranko, temveč za politiko cele Francije.

— Maroko. Prva faza francoske ofenzive je uspešno zaključena in skoraj se prične druga. Maršal Pétain jo je v ministrskem svetu že napovedal. — »Humanité« poroča, da je ponudil Abdelkrim mir. Ne sicer direktno, temveč preko angleškega odbora za Rif. Abdelkrim zahteva za Rif popolno gospodarsko in politično svobodo. Tako ne bi pripustili Rifani, da bi bili pri policiji tuji častniki. Dalje zahtevajo Rifani popolno svobodo glede sklepanja trgovinskih pogodb z drugimi državami. Ni verjetno, da bi bila Abdelkrimova ponudba za mir sprejeta, ker je Painlevé na stališču, da more stopiti v mirno pogajanja le tedaj, če se obrne Abdelkrim direktno na francosko vlado in če prizna suvereniteto maroškega sultana ter francoske in španske pravice v Maroku.

— Nove volitve v Grčiji. Vlada Pangalosa namerava sklicati parlament na dan 15. oktobra k rednemu zasedanju. Pangalos bo zahteval od parlamenta zaupnico in če mu jo bo ta odrekel, bo takoj parlament razpuščen in razpisane nove volitve. Vlada upa, da dobi pri teh sigurno večino. Novo ustavo mora parlament potrditi, Pangalos pa jo namerava še pred tem razglasiti. Postopanje generala!

Prosveta.

RAZSTAVA PORTRETNEGA SLIKARSTVA

na Slovenskem od 16. stoletja do danes so stalno spopolnjuje in je bila pred kratkim odprta nova soba modernega slikarstva, ki obsega tudi dela najnovejšega časa. Prva izdaja kataloga je razprodana in izide v kratkem nov korrigiran in spopolnjen katalog. Razstava, ki vzbuja izredno zanimanje v vseh slojih, je odprta dnevno od devetih do šestih (tudi ob opoldanskih urah). Na željo večjih družb in šol priredi N. G. vodstva tudi ob delavnikih. Stalno so vodstva ob nedeljah ob pol enajstih in četrtilih ob štirih. V nedeljo, 27. septembra vodi g. dr. F. Stele. — N. G.

Književnost.

DR. FR. ZBAŠNIK: ŽRTVE.

Povest. Ljubljana 1925. Založila Tiskovna zadruga. Cena broš. knjigi 24 Din, vezani 34 Din.

Ce bi veljal naslov knjige bralec, ki mora čitati to knjigo, potem je naslov knjige v resnici točen. Zakaj toliko starih ropotij iz neslavne dobe, ko je cvetela »farška gonja«, je nagromadenih v tej knjigi, ki jo mora prebraviti samo človek, ki je brez vsakega okusa. Bil bi že nezaslužen poklon knjigi, če bi se pisala kritika. In zato naj teh par vrstic zadostuje.

Le eno je treba še pripomniti. To je ocena, ki jo prilaga knjigi Tiskovna zadruga. Same en stavek iz nje in objektivni bralec bo vedel, pri čem da je: »Dejanje svoje velesnamizme (kaka fantazija!) je zajel pisatelj iz resničnega (kaka nevednost!) življenja v Sloveniji, ko je bila strašna, maščevalna, do mozga nemoralna oblastnost slovenske klerikalne stranke na vrhuncu...« V resnici tudi ta reklama je na »vrhuncu« in take literarne reklame Slovenija še ni doživela! Kakor je videti, nam v resnici ni nič prihranjeno!

MOLIERE: NAMISLJENI BOLNIK.

komedija v treh dejanjih, poslovenil Frid. Juvančič. Splošna knjižnica zvezek 55. V Ljubljani 1925. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 80. Cena broš. 15 Din, vez. 23 Din.

Moliere je bil komediograf in igravec obenem. Spisal je mnogo komedij, ki jih je sam igral in režiral; a ker je kot igralec in režiser poznal oder in njegovo tehniko, je znal primerno pisati igralske igre. Ni čuda, da se zato njegove komedije tako zaslovi, da jih še danes najrazličnejši odri vprizarjajo z velikim uspehom in jih bodo še vprizarjali. Tudi v Narodnem gledališču v Ljubljani je bilo vprizarjenih že več Molierovih iger, med temi najbolj znane: Namisljeni bolnik, Skopuh, Smešne precijeze, Zlahtni mešan itd. Naša mladina pa jih čita iz izvirkov »Splošnih solah«. Pravkar pa je izšla v okvirju »Splošnih solah« ena najboljših Molierovih komedij »Namisljeni bolnik« v dobrem slovenskem prevodu Frid. Juvančiča. (Kakor že jemo, namerava »Splošna knjižnica« izdati še nadaljnjo vrsto najboljših Molierovih komedij). Pravkar izdana komedija »Namisljeni bolnik« je še vedno sveža, prikupna in zabavna igra, ki je ne samo mično čtivo, nego je tudi zelo primerna za vprizarjanje tudi na podeželskih odrh, ker ne zahteva posebne scenacije in dosaga vedno, če le količaj došen in živahno igrana, velik uspeh in je zelo hvaležna za vse sodelujoče igralce. Knjiga se dobiva pri založnici »Splošne knjižnice«, v Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg.

Akcijski program nemške socialno demokratične stranke.

Kulturna in šolska politika.

Socialno demokratična stranka stremi za ukinitvijo naobrazbenega privilegija posedujočih.

Vzgoja, šolovanje in raziskovanje so javne zadeve; njih izvedbo je zagotoviti za javnimi sredstvi in ustanovami. Brezplačnost pouka, brezplačnost učnih pripomočkov, gospodarske zagotovila učnih se!

Javne uredbe za pouk, šolanje, vzgojo in raziskovanje so posvete. Vsak javnopraven vpliv cerkve, verskih in združenj z gotovim svetovnim nazorom na te uredbe je pobjitati. Ločitev cerkve od države, ločitev šole od cerkve, posvetne ljudske, strokovne in visoke šole. Nobenega izdatka iz javnih sredstev za verske in cerkvene namene!

Enetna izgradnja šolstva, ustvaritev najože zveze med fizičnim in duševnim delom na vseh stopnjah.

Skupna vzgoja obeh spolov potem obeh spolov.

Enetna naobrazba učiteljev na visokih šolah.

Finanee in davki.

Socialno demokratična stranka Nemčije zahteva temeljito in obsežno finančno reformo, ki bo zgrajena na načelu izvirnega obdačenja in razdelitve bremen po gospodarski moči.

Zlasti:

Izpopolnitev dohodninskega, premoženjskega in davka na dedščine.

Enakomerno in enotno obdačenje z javno razgrnitvijo davčnih listin. Učinkovito preganjanje prikrivanja dohodkov, zlasti potem obligatoričnega pregleda knjig in poslovanja.

Davčno prostost za socialni eksistenčni minimum. Najmočnejšo obzirnost množstvenega konsuma. Odpravo davka na promet.

Udeležbo javnih oblastev na premoženju in upravi kapitalističnih pridobitnih podjetij.

Gospodarska politika.

V boju proti kapitalističnemu sistemu zahteva socialno demokratična stranka Nemčije:

Zemlja in tla, zemeljski zakladi in naravni izviri sil, ki služijo pridobivanju energije, je treba kapitalističnemu izkoriščanju odvzeti in postaviti v službo družbe.

Stvarjanje gospodarskega sovjetskega sistema za izvedbo socialistične pravice delavskega razreda na organizaciji gospodarstva, pri čemer treba ohraniti tesno sodelovanje s strokovnimi organizacijami.

Državno kontrolo nad kapitalističnimi interesnimi skupinami, karteli in trusti.

Pospesevanje naseljevanja.

Odpravo zaščitno-carinskega sistema potem dolgoročnih trgovinskih pogodb za izvedbo svobodne izmenjave blaga in gospodarskega skupnega nastopa narodov.

Izpopolnitev državnih, deželnih in podjetij javnih korporacij brez birokratizma.

Pospesevanje vseh nedobičarskih zadrug in splošno koristnih podjetij.

Pospesevanje splošno koristnih stanovanjskih akcij, javnopravna uredba najemniškega prava, pobijanje stanovanjskega oderuštva.

Mednarodna politika.

Kot član Socialistične delavske internacionale se bori socialno demokratična stranka Nemčije v skupnih akcijah z delavci vseh dežel proti imperialističnim naskokom in za uresničenje socializma.

Z vso silo nastopa proti vsaki poostritvi nasprotstev med narodi in proti vsaki ogrožitvi miru.

Zahteva mirno rešitev mednarodnih konfliktov in njih ureditev potem obveznih razsodišč.

Izreka se za samoupravno pravico narodov in za pravice manjšin na podlagi demokratične in nacionalne samouprave.

Nasprotuje izkoriščanju kolonialnih narodov, nasilnemu uničenju njih gospodarskih oblik in njihove kulture.

Zahteva mednarodno razorožitev.

Izreka se za iz gospodarskih vzrokov nujno potrebno ustvaritev evropske gospodarske enotnosti, za ustvaritev Združenih evropskih držav, da se pride tako do interesne skupnosti vseh kontinentov.

Zahteva demokratizacijo Zveze narodov in njeno izpopolnitev v resničen instrument miru.

10. OKTOBER — KOROŠKI DAN.

Ko smo po nesrečnem plebiscitu zapustili Koroško, smo sveto obljubili svojim bratom onstran Karavank, da ne smatramo koroško vprašanje končoveljavno rešeno, ampak da hočemo z vsemi silami delovati za edino naravno rešitev, ki je končna združenje vseh Slovencev z Jugoslavijo. Ob petletnici plebiscita kliče Jugoslovanska Matica vsem Slovincem to obljubo v spomin in jih pozivlja, da pokažejo dejansko koroško bratstvo, da niso pozabili na nje in z dostojnimi prireditvami manifestirajo za osvoboditev Koroške.

Spectator:

»Romania Mare«.

(Kritične pripombe k Rendislovemu načrtu.)
Ko je sprožil zunanji minister grške republike idejo o garancijski pogodbi balkanskih držav, je obšlo vse optimiste prijetno razpoloženje. Mnogi so že gledali zarjo novega mira na balkanskem polotoku, toda malokdo je pomislil, da so sigurnost, arbitražna in razorožitev v tem kotu Evrope tako oddaljene po medsebojni distanci, da vsaj za dogledno dobo ni misliti na realizacijo luvala vrednega načrta. Nemožnost izvedbe ne leži niti v gospodarsko-geografskih, meddržavnih ali drugih momentih slične prirode, ampak v trenutni politični konstelaciji nekaterih balkanskih držav, zlasti pa v sosedni Rumuniji, da ne govorimo o Grški, kjer oznanja politični barometer vedno nova iznenađenja.

Težične balkanskega miru se nahaja v — Rumuniji. Grčija — tudi instrument rimske politike — ne more skaltiti vode, ker ji notranje homotije branijo kakršnokoli zunanje-politično akcijo. To nam dokazuje dejstvo, da je morala, kljub zavlačevanju restitve vprašanja solunske cone, poskati ponovnih stikov z Beogradom. Često drugega značaja pa je politika Rumunije, ki je najboljše mirovno prizadevanje ne more spraviti v okvir interese skupnosti balkanskih držav.

»Romania Mare« (Velika Rumunija) je tvorba, ki se zemljepisno razteza v tri smeri: v rusko, podonavsko-nižinsko in balkansko interesno sfero. Njena politika, sestavljena iz različnih komponent imperialistične gospodstvaželjnosti, je vezana na treh obmejnih kantonih obdajajočega sveta. In tu je zapaden najgloblji razlog, da Rumunija ne bi mogla iskreno pristopiti v sklenjeni krog balkanskih držav, da obenem ne bi kompromitirala vodilnih smernic svoje eksistencne borbe. Njene bolne točke so: Besarabija, Sedmograška in Dobrudža. In s tem je označeno vse. Gospod Rendis gotovo ni pomislil, da Jugoslavija in Bolgarija (pod drugim, res narodnim režimom) nikakor ne bi mogli dovoliti, da se v balkanskem paktu zasidra interesna skupnost kakorkoli angažira na področju, ki ga Rusija še ni pozabila. To je Besarabija. Da v tej zadevi ne more biti pogrešnega tolmačenja, je pokazala rezerviranost beograjskih vladnih krogov ob minulih prilikah, zlasti pa takrat, ko so se gotovi činitelji v Bukarešti igrali z mislijo jugoslovanske pomoči v svrhu oborožene intervencije na rusko-rumunski meji. Velika Rumunija je vsled notranje heterogenosti najslabši garant evropskega miru.

Narodne manjšine in Zveza narodov.

Problem narodnih manjšin je najtežji med problemi, ki jih mora reševati Zveza narodov. Temelji na novi teritorialni ureditvi Evrope in je v tesni zvezi z narodnostnim vprašanjem. Od 26 držav nove Evrope, jih je nastalo sedem šele pred nekaj leti. Poleg tega so bile Jugoslavija, Rumunija in Grška tako povečane, da se lahko govori o novih državnih tvorbah. Posledica je, da so bili prideleni milijoni ljudi državam, h katerim ne spadajo niti po rasi, niti po jeziku, veri ali običajih.

V določenih pokrajinah ni bilo mogoče meje drugače urediti, dočim lahko z mirno vestjo trdimo, da je ponekod odločevala samovolja, samo da se je zadostilo gotovim političnim aspiracijam. Nekaterim državam so se priključile cele pokrajine, kompaktno naseljene tujerodnim življenjem. Nič čudnega, da so se tujerodeci povsod organizirali v obrambo svojih državljanov, človeških in kulturnih pravic. Ponekod se poraja irendentizem in vprašanje nastane, kako zagotoviti narodnim manjšinam pravico do osebnosti, če že ne politične svobode? Vzporedno nekdanja stanja bi ne bila nobena rešitev. Mirovne pogodbe so tu, bodisi dobre ali slabe in sprememba obstoječega stanja je možna samo na podlagi čl. 19. pakta Zveze narodov, ki predvideva revizijo pogodb v slučaju nevarnih kolizij.

Glede zaščite narodnih manjšin pa ne vsebuje pakt nikakih določil in radi tega so morale biti razne tozadevne norme vnešene v posamezne pogodbe. Ta določila se smatrajo kot mednarodne obveznosti, ki stoji pod zaščito Zveze narodov. V svojem bistvu predstavljajo skrčenje suverenitete dotičnih držav, ker urejajo razmerja med vladami in enim delom prebivalstva. Tozadevna določila vsebuje devet pogodb.

Tajništvo Zveze narodov je ustanovilo oddelek za upravne komisije in manjšinska

Ona more sigurnost želeži, jo zahtevati od strani sosedov, če jo pa more tudi nuditi, je drugo vprašanje. V primeri z njenimi težkimi je položaj Grčije naravnost zavidanja vreden. Problem je potemtakem jasen: Rumunija ne more brez rezerve oziroma posebnih zahtev glede njene sigurnosti podpisati nikakega dokumenta, ki bi silil Bukarešto k spoštovanju skupnih interesov balkanske zajednice. Danes je situacija takaka, da je kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev izmed vseh balkanskih držav edina, ki more — zlasti pa po srbsko-hrvatskem sporazumu — dajati garancije, kakršne si je g. Rendis v svojem načrtu idealno zamislil. Po šestem zasedanju Društva narodov, kjer smo opazili skoro nevreden preokret v bolgarski zunanje-politični orientaciji, o tem pač ne more biti nikakega dvoma.

Se en moment je pri presoji rumunske garancije za balkanski mir načelne važnosti. »Romania Mare« je operacijska baza rimske politike, čeprav se v Rimu mnogo prizadeva za prikrivanje resničnih odnosov do Bukarešte. Tu je politika slabljenja slovenskih pozicij na Balkanu, politika, ki ima svoje niti razpredene preko Aten in Sofije in Tirane. Dokler ni bilo rešeno srbsko-hrvatsko vprašanje, ni bilo potrebe, aktivirati teh stremiljenj, sedaj pa so se pojavila v novi aktualnosti. Kontakt med Rimom in Bukarešto je postal tesnejši in s tem so se podani vsi momenti, ki govorijo za to, da Rumunija ne bi v eventualnem slučaju pristopila k balkanskemu paktu, ako ji soppodpisniki ne bi zajamčili absolutne sigurnosti. Radi tega in predvsem radi njene notranje slabosti je torej Rumunija negativen činitelj in balkanski pakt bi se moral omejiti zgolj na ostale države. Računi, ki jih Grčija in Turčija še nista likvidirali, so tako malenkostni v primeri z besarabskim vprašanjem, da jih v Beogradu, Sofiji in Tirani lahko brez pomisleka parafirajo...

Te dni smo slišali, kako si g. Duca predstavlja garancijo miru na Balkanu. Po teh izjavah se more sklepati, da teži Rumunija za nekim izjemnim položajem glede garancije za mir na Balkanu. G. Duca je hotel tendenco skrbno prikriti. V posebnem podzvezju glede obsega teh garancij pa je do prinesel najboljši dokaz, da Rumunija brez miru ne more obdržati svojega posestnega stanja, ali da istočasno ne more biti pozitiven element balkanskega miru. Ali je g. Rendis te okoliščine vpošteval?

vprašanja. Plenum Zveze narodov je dovolil dodatne izdatke za izpolnitev tega oddelka, ki mu načeluje Norvežan dr. Eric Colban. Skupščina in Svet Zveze narodov sta sprejela določila za postopanje v manjšinskih vprašanjih. Ko dobi Svet Zveze narodov od kake narodne manjšine pritožbo, najprej sklepa o tem, ali jo sprejme v pretres ali ne. Oziroma se pri tem v prvi vrsti na dotično pogodbo. V slučaju ugodnega stališča jo pošlje zainteresirani državi. Če ta ničesar ne ugovarja, se preda članom Sveta. Vsak član se nato posebej izjavi, in ako si mnenja nasprotujejo v pravnih vprašanjih, se preda mednarodnemu haškemu razsodišču.

Kakor znano, ni meja med pristojnostjo Sveta in skupščine Zveze narodov točno začrtana. Svet Zveze narodov lahko sam določi vprašanja, o katerih hoče razpravljati. Tako si je pridržal tudi kompetenco v manjšinskih vprašanjih. Ker pa zbora vse tri mesece, je v stanu vedno razpravljati o nujnih zadevah.

Tajništvo Zveze narodov je prejelo že mnogo peticij. V mnogih slučajih pa so smatrali člani Sveta z ozirom na odgovor zainteresiranih držav diskusijo za odvračljivo. Že na marčnem zasedanju Sveta Zveze narodov je bil opažati velik interes Sveta za vprašanja narodnih manjšin. Austen Chamberlain je tedaj dejal: »Svet Zveze narodov skrbi za blagostanje manjšin.« Tudi za časa junjskega zasedanja je prišlo to do izraza. Kar se je tedaj zgodilo, je bilo v marsičem pomembno: stvorila se je namreč nekaka communis opinio in iz nje communis lex v pogledu obravnavanja vprašanj narodnih manjšin. Dočim je spominjala obravnava o pritožbi bolgarskih manjšin na Grškem še na prejšnje metode, ker se je Svet enostavno zadovoljil z odgovorom grške vlade, je prišla pri drugih pritožbah do izraza že zdravljajoča poteza.

Že na marčnem zasedanju je smatral Svet

Zveze narodov odgovor litvanske vlade glede pritožbe poljske manjšine za nezadosten, vsled česar je moral litvanski delegat podati daljšo izjavo, ki je izzvala energičen nastop angleškega in norveškega delegata, ki sta precej energično in nedvoumno naglasila, da se ne sme pritožb narodnih manjšin smatrati za veleizjavo, kajti ako se hočejo te ubraniti nezakonitosti, jim preostaja edino ta pot. Tudi razprava o pritožbi ogrskih ko-

Agrarna reforma v službi kmetijskega poduka.

Pred nekaj leti smo dobili v Sloveniji institucijo okrajnih ekonomov, kakor je obstajala že prej v Srbiji. Ta institucija bi zamogla mnogo storiti za povzdigo kmetijstva na deželi, ako bi bilo za njo dovolj sredstev na razpolago, da bi mogli ekonomski pooblaščenec na narod, da mu na podlagi poskusov in vzornih gospodarstev pokažejo in ga poučijo, kako je mogoče na podlagi najnovejših izkustev povzdigniti vsestransko kmetijsko produkcijo. Mislim, da je to glavni namen okrajnih ekonomov, v drugi vrsti pridejo v poštev pisarniški posli. Mi imamo premalo kmetijskih šol, kjer bi se izšolal naš kmetijski naraščaj, treba pa je forsirati kmetijski poduk s tečaji na deželi s pomočjo okr. ekonomov. Tu in tam se čita, da prireja ta ali oni kako predavanje, da sodeluje pri vinskih in drugih razstavah, da pripravljajo izlete v kmetijsko napredne kraje, a za maso, ki nima sredstev na razpolago za to, to ne zadostuje. Treba je poduka na vzornih gospodarstvih, ki stojijo več ali manj pod državno kontrolo. Država nima sredstev za nakup vzornih kmetij, vsaj še za teh par šol, ki jih imamo, nima dovolj kredita, pa tudi ne za ekonomov. Kako bi bilo temu odpomoči?

Posameznih malih in večjih gospodarstev ni dobiti brez zasebnih podpor in privilegijev, treba bi bilo povabiti in pritegniti večja posestva, veleposestva, v službo kmetijskega poduka, ki bi brez podpor in privilegijev radi dali na razpolago svoja gospodarstva za prirejanje večdnevni ali večtedenskih tečajev, samo da imajo moralno državno podporo. V tem oziru bi se bilo lahko že dalo mnogo napraviti, posebno v zvezi z izvajanjem agrarne reforme. Mi imamo veleposestva, ki so bila že prej vzorno urejena in so še danes vzlic sedanjemu negotovemu položaju. Oblastni kmetijski referenti bi morali izdelati načrte, da se taka posestva obdržijo kot učna sredstva za ekonomov. Žalibog so stiki med agrarnoreformnimi referenti prav malenkostni. Prav mnogokrat bi bili potrebni porazgovori glede izvedbe agrarne reforme v

lonistov v Banatu in na Sedmograškem, ki sloni na bistveno istih razlogih, kot ona, Poljakov, je bila predmet dolgih in natančnih razprav, kajti na dnevnem redu je bila že meseca junija. Tudi stališče raznih govornikov ob priliki govora madžarskega grofa Apponya je pokazalo, da uživa Svet Zveze narodov v manjšinskih vprašanjih dovolj zaupanja in da bi bila vsaka drugačna procedura zaenkrat odveč.

okvirju postojajočih naredb in zakonov. Razni iniciativni predlogi bi morali priti ravno iz resora za kmetijstvo agrarnim uradom, ki ne poznavao momentanih teženj in načrtov merodajnih faktorjev, delajo hitro v smislu pisanih zakonov, tako, da se kasno predloženih predlogov na kmetijsko gospodarskem polju ne more pozneje upoštevati brez večjih sprememb in razburjenja ljudstva. In vendar reže izvedba agrarne reforme globoko v kmetijsko gospodarstvo, osobito sedaj, ko se bodo definitivno določevali objekti agrarne reforme, bi bilo treba intenzivnega in hitrega sodelovanja, da se s pomočjo agrarne reforme na lahek in hiter način pride do sredstev, s katerimi se da strokovno obzore podoželja razširiti in poglobiti. V vsakem srezu bi moralo biti najmanj eno vzorno gospodarstvo, tam kjer je mogoče, tudi po več takih, katerih vzdrževanje ne bi obremenjvalo državnega proračuna, ker bi marsikateri večji posestnik brez državnih podpor uredil in vodil svoje gospodarstvo po strokovnih navodilih ekonomov.

V konkretnih slučajih bi morali oblastni kmetijski referenti predložiti svoje želje in načrte glede pritegnitve vzornih veleposestev pod državno uporabo v svrhu kmetijskega poduka preko svojega resornega ministrstva na agrarno ministrstvo. Seveda bi morali omenjeni uradi hitreje poslovati, kakor je bilo to v nekem slučaju, ko je sedelo v Beogradu poljoprivredno ministrstvo nad eno leto na spisih in so agrarna oblastva sama morala z neprestanim dreganjem izsiliti mnenje in odločitev poljedelskega ministrstva. Upajmo, da ta članek ne bo ostal brez odmeva pri merodajnih činiteljih in da se bo ravno z agrarno reformo ustvarilo tudi glede kmetijskega poduka nekaj dobrega, da bodo tega deležni tudi oni sloji, katerim je že in katerim bo agrarna reforma pomagala do gospodarske okrepitve in osamosvojitve in ne bodo mogli potomci reči, da se je agrarna reforma izvedla brez strokovnjakov v škodo podoželja.

Ing. —k.

Dopisi.

PRAZNIK SIRARJEV V HRAŠAH PRI LESCAH.

20. september bo ostal vasi Hraše in navzočim gostom v prijetnem spominu. Ta dan namreč se je slavnostno otvoril novi sirarski dom. Že z dopoldanskim vlakom so došli gostje. Točno ob 8. uri se je pričela slavnost, ko je poslevočel podpredsednik Ivan Azman pozdravil dole goste, in sicer Saneina kot zastopnika velikega župana, kmetijskega svetnika referenta Trampusa, mlekarkega inštruktorja Peveca, leškega župana g. Vidiča, ribanskega župana g. Kurndeja in Bohinje, očete sirarstva, ki so se pripeljali z velikim potniškim avtom. Od Bohinje naj navedemo imenoma Mencingerja iz Boh. Bistrice. Navzoči so bili tudi trije zastopniki občine Rateče, ki so pred kratkim časom ustanovili novo mlekarstvo zadrugo in prišli na ogled. Takoj po pozdravu je prosil Azman Saneina, da prevzame slavnostno mesto. Sanein je povdarjal važnost dneva za kmetijski stan. Ko je končal, je zaigrala radodoljška godba in vrata novega doma so se odprla. Nato je v strokovnem oziru govoril šle mlekarški inštruktor Peve. Naka je Azman prebral došla pozdravna pisma, med drugim komisarja agrarnih operacij dr. Spillerja, Muysa, referenta za zadrugništvo pri kmetijskem oddelku in Milosa Stiblerja, ki je poslal krasno pismo. Tretje pismo pa je došlo od župnika Pibra. Pismo župnika Pibra je izzvalo buren aplavz. Nato se je pričelo ogledovanje doma. Potem je sledila prava kmetijska gospodarska veselica, ki je trajala do ranega jutra, kar se malokdaj pri veselicih zgodi — ves čas ni bilo niti najmanjšega kravala, četudi je bil veliki gostilniški vrt poln najraznovrstnejšega ljudstva. Odnegli smo vtis, da se je začelo kmetjsko ljudstvo zavedati, da je zadrugništvo njegova rešitev. Gmoten uspeh je bil dober. Zato vsem udeležencem lepa hvala, vsem, ki so pripomogli

k uspehu, ki so prihiteli v preprosto vasico, in stem pokazali svojo ljubezen do kmela — živinorejca, ponovna hvala. — I. A.

PTUJ.

I. Sprejmite še s Ptujja sporočilo, kako stoji naše šolstvo, je že tretji teden od pričetka leta, a deška meščanska, ki je letos 4razredna, drži poduk s tremi učitelji. Razdelili so si, da vsak četrti dan odpade poduk enega razreda. S tem zgubijo otroci po 10 učnih ur na teden in ukaželjni fantje 4. razreda se bližajo koncu šolske dobe. Kako silna potreba je pri nas, predvsem redna in v narodnem duhu misleča vzgoja, mora vedeti le, kdor pozna razmere, ki vladajo pri nas. Polovica Nemcev in nemčurjev, ki še imajo isto pravico, kakor so jih imeli pred vojno, se bahaajo in sukajo po Pettau (sedaj še po 7-letnem obstoju naše kraljevine). Le malo Slovencev, res narodno zavednih se zama prizadeva prinesiti v javnost, ljubezen in navdušenje do slovenskega jezika in proste slovenske zemlje. Starim koreninam še prevladuje vera v lepe čase pod vlado Nemcev, in nesmiselno je staro drevo pritisli k drugemu rastu. Mladina, naš up, na teh ramenih sloni bodočnost našega naroda. Ko doraste naraščaj, se bo šele moglo trdit in govoriti o obstoju slovenskega Ptujja. Z vsako urico so jim krati prilikožnost spoznati lepo našo Slovenijo in utrditi vero v boljšo bodočnost, s prepojen je z le malo izjemami nemškega duopora naše dece, da se odgoji v zavedne narodnjake. Dom sedanjemu naraščaju še ne nudi potrebne podlage zavedne narodnosti, prepojen je z le malo izjemami nemškega duha. Tu se otrok navzame odpornega duha napram Slovenstvu, včasih celo gnjeva zoper rodno zemljo, in si želi čase nazaj, o katerih nima pojma. Velik napredek nam kaže dejstvo, da so bili prejšnja leta na 3razrednici po 4 učitelji, sedaj pa so na 4razrednici trije. Vsi Slovenci želimo, da se v prvi vrsti ojači temelj bodočega naroda, in to se doseže najlažje s smotreno in redno šolsko vzgojo.

nasedel. Po slovensko se to pravi: ujeti se; jaz sem se ujel; on se je ujel. Ne pa: on je nasedel!

Najlepše cvetke prevodnih izrazov nam nudijo (dovolite, da naravnost povem) trgovci in — ženske.

Oprostite, da tako trdim! Toda samo pogledajte reklame v oknih in inseratih, ki jih objavljajo trgovci, in izraze, ki so jih napravile ženske v kuhinji in v šivanju in ročnih delih. Pa so menda iz samega kavalirstva moški trpeli, da jim ženske pačijo jezik.

Vzemimo samo: nadevana prsa. »Nadevati« je ponavljalni glagol in je torej deležnik preteklega časa nemogoč. »Nadevana« prsa so torej prsa, ki se zmeraj »nadevajo«, a nikoli niso »nadeta«. Pa takih stvari je še več. Naj vzame kdo samo kuhinjsko knjigo v roke!

Kako silno je slovenska duša potolažena, kadar čita za nemške »Sardellenringe« slovenske »sardelne kolobarje«. Kajti ne vem, če je kdo kako stvar še tako točno zadel s slovenskim prevodom kakor to. »Kolobar« je namreč v slovenskem popolnoma abstrakten pojem. Prav tako abstraktna je pa tudi stvar, ki jo prinesejo pod imenom »sardelni kolobar«. Stane pa zadosti!

Ali bi se ne dalo reči lepše in boljše: »sardelni svitek«? (Dalje.)

Georges:

Mrcvarstvo.

Da bi našel vse germanizme, ki so v slovenskem jeziku, bi bilo gotovo predolgo. Omenjam samo to, da so jih v naš jezik po večini pripeljali Slovenci in ne Nemci.

Saj bi človek ne zamislil, kadar je šlo za izražanje, ki ga v slovenskem nimamo. Ampak stvari, ki so se dale ne le po slovensko, temveč tudi lepo po slovensko izraziti, so gospodje rodoljubi in za slovenski narod zašumni možje presvedrali tako lepo po nemško, da se človeku še danes stadi. Toda s tem so se priklopili takozvanim višjim krogom, in to je bilo za njih samoljublje in žepe dovolj. Saj še ni dolgo pred vojsko, ko so nam nekateri gospodje profesorji utirali slovensko pravopisje, in kdor nam je večji nered napravil, ta je bil bolj odlikovan.

Toda to omenjam samo mimogrede. Vendar pa je še nekaj morda nehoti napraviljenih, skrajno pohujšljivih napak, ki se človek ne more ogniti, da bi jih ne omenil. Kajti ponavljajo se od dne do dne. Tisti, ki jih pišejo, se jih gotovo ne zavedajo, kajti, kakor rečeno, znanje nemščine vedno bolj gine, a s tem tudi germanizmi v našem jeziku vedno bolj naraščajo.

Prvo, kar se mi zdi vredno omeniti, je

raba predlogov pri krajevnih imenih in krajevna imena sama.

Vsak človek ve, da se pravi: na Vrhniko in na Vrhniki ter na Jesenicah in na Jesenice; na Rakek in na Rakeku in ne: v Jeseniki in v Vrhniki; v Jesenicah in v Jesenice; v Rakek ali v Rakeku. ni kakaj se tako ne piše? Zato ker se dobe ljudje, ki pravijo, da se mora uvesti enotna označba namena v kak kraj in za bivanje v njem. Takim ljudem bi morali odreči vse pravice pisanja. Kajti kjer se pravi v, se pravi v, kjer se pravi na, se pravi na. Korekturo so upravičeni delati ljudje, ki kaj znajo, ne pa ignoranti.

Silno imenitno se vidi nekaterim, da pišejo (ne na naslovih!) v Wienu namesto »na Dunaju«, v Grazu namesto »v Gradcu« itd. in mislijo, da so s tem odpravili narodnostno krivičnost s sveta! Naivnežili! Po slovensko ostane Dunaj Dunaj, Gradec Gradec itd. Kadar pa se komu kako pismo pošlje v dotične kraje, je seveda stvar druga. Takrat se mora rabiti uradno ime!

Pa da pridem do tistega, kar mislim povedati. Gori sem že omenil, da se izražamo dostikrat po nemškem zmislju, dočim imamo v slovenskem boljši izraz.

Na primer: Po nemško se pravi: »unter vier Augenc. To se reče po slovensko »na

štiri očie« ne pa med štirimi očmi. To ve vsak človek; vendar pa nihče tako ne govori in ne piše, ker se mu zdi, da je napak.

Enako se nemški »über« dosledno prevaja s »preko«. Uvozili ozir. izvozili so »preko Rakeka, Jesenice, Spilja itd., namesto »skozi« Rakek, Jesenice, Spilje itd. »Kdor potuje preko našega ozemlja« namesto »kdor potuje skozi naše ozemlje«.

Silno čudno je, da rabijo germanizme najbolj ljudje, ki nemškega niti ne znajo ne. Toda ti ljudje tudi slovenskega ne znajo... Slovenska slovnica jim je z ne vem kolikimi pečati zapečatena knjiga. Toda na to bom opozoril pozneje.

Tako se na primer čita: »Kri je plula po žilah« namesto: kri je plala po žilah. Može ne razlikujejo: pluti, plovem od plati, plujem. Dalje: stremiti namesto »stremeti«: je stremel in ne: je stremil. Glagola: skubiti, skubem, skubel ne poznajo. Zato pa pišejo: skubiti, skubim, skubil. Kakšen razloček je med bresti, bredem; blesti, bledem in med broditi, brodim in bloditi, blodim, sploh ne vedo.

Ker mi je pravkar prišlo na misel, naj povem še to, dasi bi se podalo drugam: Po nemško se pravi: aufsitzen; jemandem aufsitzen. To so po slovensko prevedli v: nasesti komu; jaz sem komu nasedel; on je

Dnevno koncerti:

V kavarni od 5 do pol 1 ure ponoči.

V kleti „ 6 „ 12 „ „

V restavraciji „ 7 „ 12 „ „

Ob nedeljah in praznikih zajutrkovalni koncert v restavraciji.

DAMSKA KAPELA
restavraciji „ZVEZDA“Točna in solidna postrežba.
Prvovrstno vino, gorka in mrzla jedila.

S priporočala

Fran in Roza Krapež.

Dnevne vesti.

PROTESTIRAMO!

Finančni delegat dr. Šavnik je odredil, da se ustavi okrajnim zastopom in občinam izplačilo doklad, ker da so zaostanki davkov preveliki.

Absolutno ne razumemo, kakšna vzročna zveza je med občinami in davčnimi zaostanki. Občine vendar niti ne predpisujejo in niti ne pobirajo davkov. Zato tudi niso niti najmanj odgovorne, če plačujejo davkoplačevalci davke v redu ali ne. To je stvar države in njenih organov. Nismo pa še slišali, da bi morale biti občine pomožni organ za obiranje davkov in s svojim moralnim pritiskom vplivati na ljudi, da plačajo vse zaostanke. Ta misel je sicer originalna, zato pa vseeno napačna.

Občine ne dobe svojih doklad, dokler niso vsi zaostanki plačani. In če se to ne zgodi? S čim naj plačajo potem občine svoje nameščence? Ali naj vsaka občina namesti svoje posebne eksekutorje? Kaj pa storiti, če so doklade že bile plačane, pa jih občina ne dobi? Ali naj občine tožijo državo?

Doklade so last občin in zato imajo samo one do njih pravico! In sicer brez ozira na to, če so plačani vsi davčni zaostanki ali ne! Zato protestiramo proti odredbi finančnega delegata in zahtevamo, da se prekliče!

TUDI TEM TREBA POPRAVITI KRIVICO!

Leta 1920 je bilo odpuščenih polno železničarjev iz službe. Dejala se je tedaj, da so bili ti železničarji komunisti. Da bi slonela ta trditve na resnici, se ni nikdar dokazalo, niti poskušalo dokazati, ker večina železničarjev je bila odpuščenih brez disciplinarne preiskave.

Večina teh železničarjev je bila strokovno zelo dobro kvalificirana in tudi če bi posamezni od njih zapadli tedanji komunistični boleznici, je vendar napačno, da se ne bi jih sprejelo zopet nazaj v službo. Zakaj komunistem je izpuhtel, strokovna kvalifikacija pa je ostala.

Toda velik del odpuščenih železničarjev sploh ni bil komunističen in tem železničarjem se je storila trda krivica.

To krivico je treba popraviti in prenehati z metanjem upravičenih prosenj za sprejem — v koš. Upamo, da bo naš apel rodil uspeh in da bodo prišli tudi odpuščeni železničarji do svoje pravice.

Amerikanski učenjak v Jugoslaviji. V par dneh prispe v Beograd profesor univerze v Columbi Shottwell, sotrudičnik „Encyklopediae Britannicae“ in avtor dela „Zgodovina mira“. Shottwell potuje kot delegat Carnegijevega instituta za mednarodni mir. Obiskal bo vse balkanske države in Turčijo. Predvsem si bo ogledal sanitarne naprave, ki jih je ustanovil Carnegijev zavod za pospeševanje narodnega zdravja v balkanskih državah. Shottwell piše sedaj delo o vstopu Srbije v svetovno vojno in ustanovitvi Jugoslovenske države ter bo imel na jugoslovenskih univerzah več predavanj.

Dovoljen kredit. V ministrstvu za javna dela je odobren kredit 265.000 Din za zgradbo mostu čez reko Čemernico na cesti Glina-Topusko.

Kredit vojnega ministrstva. Ministrstvo vojne in mornarice je odobrilo kredit 50.000 Din za vojno akademijo v Beogradu. Ministrstvo javnih del je odobrilo kredit 6.000.000 Din za zgradbo mostu na Savi pri Klenku.

Privatisti na osnovnih šolah. Prosvetno ministrstvo je izdalo naredbo, glasom katere so izpiti čez enega ali več razredov osnovnih šol izjemoma dovoljeni, ako so podani upravičeni razlogi.

Vojaška bolnica v Skoplju. Po naredbi ministrstva vojne in mornarice se ima takoj prirediti s prežidavo stalne vojaške bolnice v Skoplju. Za adaptacijska dela je dovoljen kredit 1.270.000 Din.

Slavnostni koncert pevskega društva „Ljubljanski Zvon“ povodom 20letnice obstoja, 15letnice odkar je društveni pevovodja Zorko Prelovac in 25 letnice umetniškega delovanja skladatelja Em. A. d. m. i. a. se vrši v ponedeljek, dne 5. oktobra t. l. ob osmih zvečer v veliki dvorani hotela Union. Na vzporedno nove, še neizvajane skladbe za ženske, moške in mešani zbor skladateljev Emila Adamiča, Slavka Premrla in Emila Komola. Vstopnice in besedila skladb so že naprodaj v Malični knjigarini na Kongresnem trgu. P. n. občinstvu svetujemo, da si jih preskrbi pravočasno!

Glasbena šola v Kranju. ki je podružnica Glasbene Matice v Ljubljani, zboruje dne 1. oktobra 1925 ob pol deveti uri zvečer v pevski dvorani Narodnega doma v Kranju z naslednjim dnevnim redom: 1. Pozdrav društvenega predsednika. 2. Poročilo o možnosti zopetne otvoritve Glasbene šole. 3. Služajnosti. 4. Volitve odbora. — Odbor priča: kuje polnoštevilne udeležbe.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani preklepe za tem veljavnost pooblastila za pobiranje zavarovalnih prispevkov v področju ekspositure OUZD v Zagorju, glasečega se na ime Schaffer Ivan. V slučaju, da se pri delodajalcih kdorkoli pojavi z napominjanjem pooblastilom, ga je takoj javiti oblasti.

Udruženje delavskih zvez. Vodstvo proizvodnične delavske zbornice v Beogradu ob-

javlja razglas, v katerem opisuje razcepljenost delavskih zvez in napore za zopetno združenje. Do tega združenja doslej v prvi vrsti ni prišlo radi odpora komunističnih elementov. Zato se skliče za 9. in 10. oktobra kongres, ki naj izvede udruženje na podlagi najstrožje politične neutralnosti.

Posledice prohibitivnega zakona v Ameriki. Pet let je minilo, odkar je v Zedinjenih državah prepovedan alkohol. Toda še vedno je jako dvomljivo, če je učinkovala prepoved alkohola dobro ali slabo. Da so bile posledice tako dobre, kakor slabe, je rezultat, do katerega je prišla skupna organizacija vseh krščanskih cerkev. V svojem zadevnem poročilu se ugotavlja, da se je pijančevanje med mladimi ljudmi mnogo bolj razpaslo ter je dovedlo do večjega nespoštovanja zakonov. Gospodarske prilike dežele so se izboljšale. Žene dobivajo od svojih mož več denarja. Zdravje v rodbinah se je izboljšalo. Seveda pa konstatuje poročilo, da ni mogoče natančno določiti, v koliko je pripisovati izboljšanje gospodarskih prilik v rodbinah splošne- mu dvigu, ki je povzročil zvišanje plač in reducirano število brezposelnih. — Če se že to poročilo ne izraža posebno navdušeno o učinku prepovedi alkohola, pride bostonski škof dr. Anderson še do vse bolj neugodnih zaključkov. Dr. Anderson zakon odločno obsoja. Proti nekemu londonskemu novinarju se je izrazil sledeče: »Po mojem mnenju je vzgojil zakon nov tip zločincev. Prepričan sem, da je zakon zelo škodljiv. Najbolji ljudje v državi so istega mnenja, kot jaz. Posledica tega zakona je velika korupcija. Uradniki se dajo podkupovati in niso pa nase ječe prenapolnjeni, temveč bolnišnice. Vzrok je ta, da se proizvaja toliko nečistega alkohola. Prihaja čas, ko bo treba zopet dovoliti lahka vina in pivo. Prohibicijski zakon so ustvarili pretrani zločinci. Z njim so spravili vso deželo v nevarnost. In stroški, ki jih povzroča izvajanje zakona, ogromni stroški, ki jih je treba izdati v to svrhu za vojsko, brodovje in policijo?

Vojaška služba v sovjetski Rusiji. Sovjetska vlada je izdala dekret o vojaški službi. Služba traja štiri leta. Nato dobi vojak eno do tri leta dopusta. Med tem časom ima vojaške vaje in nato ga uredi v rezervno. Visoko in srednješolski služijo samo eno leto. Če bo dovoljeval mednarodni položaj, se skrajša ta službeni rok na eno leto.

Iz železniške službe. Imenovani so: Janko Jerala, ki je služboval doslej pri inspektorju ministrstva za narodno zdravje v Ljubljani, je imenovan za upravnika državne hiralanice v Vojniku, Ivan Müller-Petrič za šefa odseka za vzdrževanje proge pri gradbenemu oddelku; Rudolf Kavčič za šefa odseka za nabavo materiala pri ekonomskem oddelku; Fran Zelenka za šefa sekcije za vzdrževanje proge Ljubljana glavna proga in Alojzij Jerše za nadzornika proge v Drenovem griču. Premešeni so: Rudolf Müller od ljubljanskega glavnega kolodvora h kurilnici v Ljubljani, Karel Kremžar z goranskega kolodvora v kurilnico glavnega kolodvora v Ljubljani, Janko Delpin iz Zapršiča za nadzornika proge v Ptuj in Albert Jager iz Zagreba k strojnemu oddelku. Vpokojeni so: Višji nadzornik Emerik Malovrh ter uradnika II. kategorije Karel Dornheim in Ivan Lokaj.

Aretacije komunistov v Splitu. Policiji v Splitu se je posrečilo, da je prišla na sled obširni komunistični organizaciji. Pri zaslišanju se je ugotovilo, da je organizaciji pripadalo večje število splitskih meščanov. Doslej je aretiranih 20 oseb, ki so bile izročene sodišču, ki jih bo sodilo po zakonu o zaščiti države.

Orožnik — strah prebivalstva. Iz Bajmoka poročajo, da se je peljala te dni od tam v Samobor deputacija meščanov v svrhu protesta zoper nasilstva orožniškega narednika Števa Angelkovića. Bajse sta izvršila dva kmeta iz strahu pred tem človekom samomor.

Samomor iz strahu pred policajem. Hrvaški in arbski listi poročajo o nenavadnem samomoru mlade dame, ki upravičeno razburja publiko. V Zagrebu je skočila te dni skozi okno I. nadstropja mlada gospodična iz strahu pred policajem. Gospodična M. N. iz Djakovega je stanovala pri stari ženski. Te dni jo je obiskal neki gospod. To staruhi ni bilo prav in šla je po »policajca«. »Službujoči« je udril v sobo deklice ter jo pozval, da gre z njim na policijo. Zaman je bilo vse rotenje, zaman so bile vse solze. Mož postave je vstrajal na tem, da gre dama z njim na policijo. Grozil ji je, da uporabi druga sredstva, če ne gre z lepo z njim. Deklica je dejala končno, naj stražnik počaka, da se preobleče, med tem pa je skočila, — da se izogne nepotrebnim in neupravičenim sramoti — skozi okno. Zlomila si je obe nogi ter dobila tudi težke notranje poškodbe. Prepeljali so jo nezvesto v bolnico. Gospod, ki jo je obiskal, je bil neki inženjer. Zoper policaja je vložena ovadba radi zlorabe uradne oblasti. O rezultatu bomo poročali.

Lakota v Teheranu. Glasom poročil iz Teherana so se pripetili tam radi gladi veliki izgredi. Poslopje parlamenta je bilo močno poškodovano. Mnogo važnih dokumentov je bilo uničenih. Več članov parlamenta je bilo težko poškodovanih.

Velikanski požar v Casablanci. Iz Casablance poročajo: Velikanski požar je uni-

čil polovico mesta. Škode se ni mogoče ugotoviti. Detajlirana poročila sledi.

Karambola dveh poljskih vojaških letal. Iz Varšave poročajo: V torek popoldne sta trčila nad letališčem Bromberg v višini 500 m dva vojaška aeroplana. Oba aparata sta padla na zemljo ter sta se razbila. Vsi potniki, sami letalski oficirji so bili ubiti.

Velik požar v parnem mlinu. V parnem mlinu v Kaiser-Ebersdorfu je izbruhnil v torek požar, ki je povzročil več sto milijonov avstrijskih kron škode. Požar je nastal vsled tega, ker je prišel med osi prah električnih motorjev, vsled česar so se ti preveč razgreli. Iskre velikanskega požara so zažgale tudi 200 m oddaljen skedenj. Pri rešitvah delih, pri katerih je pomagala celo stotnja vojaštva, so ponesrečili trije ognjegasci in neki mlinar.

Železniška nesreča na neapeljskem kolodvoru. Iz Neaplja poročajo: Na tukajšnjem kolodvoru se je zaletela lokomotiva v osebni vlak. Dva voza sta se prevrnila. Pri tem je bil en potnik ubit, 40 pa težje ali lažje ranjenih. Strojevodja, ki je nesrečo zakrivil, je pobežnil.

Dve nemški torpedovki ponesrečili. Iz Berlina poročajo: V nemško torpedovko »VV« se je zaletel v bližini Helgolanda neznan parnik. Torpedovka je hudo poškodovana. En mož je bil ranjen. Na torpedovki »VVI« je počila vodna cev kotla. En mož je bil ubit, dva težko poškodovana.

Tragična smrt profesorove rodbine v Leipzigu. Veliko pozornost vzbuja v Leipzigu slučaj rodbine profesorja teologije Girgenzona. Vsa rodbina je našla v nekem letovišču ob Vzhodnem morju legar. Najprej je umrl profesor, nato njegova hčerka, sedaj pa umirajo soproga, 16letni sin in 15letna nčerka. Samo drugi sin ni obolel.

Tragedija zaljubljenih dvojice. Te dni so našli v nekem dunajskem hotelu lekarnarja Filipa Trosta in lekarniško pomočnico Gizelo Christ nezvesta z znaki težkega zastrupljenja. Predno je prišel zdravnik, je deklica že umrla, dočim so prepeljali Trosta v bolnišnico. V sredo se je Trost zavedel ter izpovedal sledeče: Bil je nastavljen v Reichenbachu z mesečno plačo 400 mark. Seznanil se je z Gizelo Christ, ki je bila uslužbena v isti lekarni in postala sta intimna. Ker nista imela upanja, da bi postala samostojna, sta sklenila, da gresta skupno v smrt. V to svrhu sta se pripeljala na Dunaj, kjer sta se nastanila v hotelu. Sklenila sta, da uživata življenje, dokler bosta imela denar in obiskavala sta vsak večer gledališče. Strup sta imela seboj. Ko sta prišla v ponedeljek iz opere, sta sklenila, — ker se je denar nagibal h koncu, — da izvršita svoj namen. Trost je zmešal popolnoma mirno strup in oba sta ga zaužila.

Ljubavna tragedija. V noči od torka na sredo se je odigrala v Charlottenburgu pri Berlinu misteriozna ljubavna tragedija. Barona Arnolda pl. Krane-ja in soprogo znane slikarja Viljema Kuhnerta so našli okrog pol 3. jutraj v nekem avtomobilu težko obstreljena. Prepeljali so ju v bolnišnico, kjer sta tekom dneva poškodbam podlegla. Sofer je izpovedal, da sta se peljala baron in umetnikova soproga na izprehod. Med vožnjo je čul nenadoma pok. Mislil je, da je počil obroč. Ko je izstopil, da bi si bil ogledal dozdnevno škodo, mu je zaklicala gospa, da naj vožnjo nadaljuje. Kmalu nato je čul drugi pok. Zopet je ustavil. To pot pa je odprl voz ter pogledal, kaj se godi. Oba izletnika sta ležala vsa krvava, vsak v drugem kotu. Nato se je pripeljal na policijo. — Zakon slikarja Kuhnerta že par let ni bil srečen. Njegova 42letna soproga se je zaljubila z vsem ognjem starajoče se ženske v deset let mlajšega barona, ki je bil za časa inflacije bančni ravnatelj, sedaj pa brez posla. Kot bančni ravnatelj je mnogo obdrževal v slikarjevi hiši, in zdi se, da je zlorabljal gostoljubnost. V zadnjem času je opazil Kuhnert, da je postajala njegova soproga vedno bolj otožna. Barona se je zaljubil v drugo. Njegova ljubezen do umetnikove soproge se je ohladila. Posledica tega so bile številne scene med njima. Domneva se, da je obupana gospa barona ustrelila, nakar je izvršila samomor.

Poizkušeni atentat na waleskega prince. Kakor poročajo preko Londona iz Juniera (provincja Buenos Aires), je opazil tamkajšnji postajenatelj na stroju vlaka, s kate-

rim se je imel odpeljati waleski princ sumljive poškodbe. Neznani storilec je utaknil v zavorni mehanizem kosce železa. Samo dejstvu, da je bil zločin pravočasno razkrit, se je zahvaliti, da je prišel naslednjega dne waleski princ zdrav v Buenos Aires.

Katastrofa preprečena v zadnjem trenutku. Iz Bruslja poročajo: Igralska družba »Vlaamsche Volkstoneel« je priredila te dni v nekem kraju na Limburškem gledališko predstavo. Po končani predstavi so se peljali igralci v avtobusu do neke železniške postaje. Ko so se pripeljali do železniškega prelaza blizu Haselta, kjer vodi proga skozi goste grmovje, so opazili onkraj prelaza kolesarja, ki je zazviljal ter dajal nujna znamenja, da naj ustavijo. Sofer je ustavil. V istem trenutku je pridrvel osebni vlak. Distanca med avtobusom in vlakom je znašala samo par centimetrov...

Petajose vseučilišče na morju. Iz Newyorka poročajo: Ameriška vlada izpusti dne 1. oktobra na morje ladjo, na kateri bo 420 učiteljev in 50 profesorjev. Projektirano je, da bo potovala ladja dve leti neprestano po morju ter bo obiskala 35 držav, 50 luk in vsa glavna mesta. Na ladji se bodo vsila ves čas potovanja predavanja, tako da bo ladja neke vrste potujoče vseučilišče.

Vsled radodarnosti na beraško palico. Te dni je umrl v neki londonski ubožnici prijatelj Eduarda VII., Butler, ki je bil nekoč eden od najbogatejših lastnikov ladjedelnic v Liverpoolu. Butler je obubožal, ker je dajal prijateljem in tujim ljudem generozna posojila, ki jih ni dobil nikoli nazaj.

Popadljivč mož. Ko je stopil te dni ponoči komisar Stefan Hladik na Dunaju iz neke gostilne na ulico, se je vrغل nanj nenadoma brez vsakega povoda neznan mož, ga pograbil za roke ter ga tako ogrizel, da je precej težko poškodovan. Dva prsta mu je skoro odgriznil. Napadalec je bil aretovan. Na policijski stražnici je pričel besniti. Agnosicirali so ga kot zidarskega pomočnika Johanna Schambergerja.

Strašno maščevanje. V Newyorku je bil izvršen te dni strašen krvav čin. Neki tovarniški paznik je napadel ženo svojega prijatelja, — s katero je imel razmerje — s sekirjo, nakar jo je zažgal še živo v tovarniški peči. Vzrok strašnega dejanja je, da je izvalila mlada žena svojem ljubimcu polagoma vse njegove prihranke, ter jih v kraitem času lankomiselnostjo zapravila. S temi prihranki je nameravala čuvaj poslati svojo družino, ki je ostala na Poljskem, v Ameriko. Morilec se je za svoje dejanje skrbno pripravil ter je v to svrhu tovarniško peč dobro zakuril. Presunljivi kriki goreče žene so vzbudili pozornost sosedov, ki so hiteli po policijo. Morilec je dejanje čisto priznal.

Umobolno dekle v železnem vozu. Te dni je vzbujalo v vlaku, ki prihaja zjutraj iz Nisa v Beograd, splošno pozornost dekle, ki je proizvajalo vsakovrstne plese in igre. Nenadoma se je oklenilo nekega gospoda ter ga jelo zagotavljati svoje ljubezni. Ker je niso mogli drugače odpraviti, so poklicali na kolodvoru stražnika, ki jo je odvedel. Na policiji so ugotovili, da je umobolna, zato so jo poslali v blaznico.

Voditelj protialkoholnega gibanja pijan. Kakor poročajo iz Newyorka, je bil tam aretovan senator Brandfield, ker je vprizoril v silni pijanosti v javnem lokalu velike ekscese. Brandfield je eden izmed najpopularnjših voditeljev alkohola sovražnega gibanja.

V CELI DRŽAVI dobro poznato milo »Gazela« vsebuje in ima samo dobra svojstva. Gospodinja vpoštevajte to in zahtevajte v trgovinah izključno samo »Gazela«!

NAJ JE PETEK ALI SVETEK. »Pekatec« so hrana, ki vsak dan prav pride! Na razpolago je razen makaronov, špagetov še mnogo drugih vrst, ki se dobe v vseh trgovinah.

PRVOVRSTEN MOST se totič v Unionski kleti; 1 liter 11 Din.

Novosti

zimskih ulstrov in oblek Vam nudi najugodnejše

JOS. ROJINA, Ljubljana

Epidemična blaznost? V Budimpešti je zblaznelo dne 23. t. m. tekom 24 ur 5 oseb na ulici. Vse so morali prepeljati z rešilnim vozom v bolnišnico. Gre izključno za mlade moške in ženske, ki so, kakor se zdi, zblazneli vsled pomanjkanja.

Godbeni odsek I. ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva priredi 11. veliko vinsko trgatavo v nedeljo, dne 4. oktobra 1925 v veliki dvorani Mestnega doma. Sodeluje godba Dravske divizijske oblasti in pevsko društvo Krakovo-Trnovo. Spored: Ob 14. uri sprejod po mestu. Prihod župana z županjo in občinskimi odbori. Nagovor župana in otvoritev vinske trgatve. Petje. Saljiva posta. Ples. Vstopnina 5 Din za osebo. Ker je čisti dobiček namenjen v dobrodelne namene, se preplačila hvaležno sprejemajo. — Odbor.

Kje se kupi?
le pri tvrdki

JOSIP PETELINC
Ljubljana

BLIZU PREŠERNEGA SPOMENIKA OB VODI
najboljši šivalni stroj za rodbinsko ali obrtno
rabo. svetovno znanih znamk
„GRITZER“ — „ADLER“ — „PHÖNIX“

Isto tam posamezne dele za stroje in kolesa,
igle, ožje, jermena, pneumatika. Pouk o vaze-
nju na stroj brezplačno! Večletna garancija!

Na voliko! Na malo!

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

»Leonor!«

Vihar, ki je že ponehaval, pokaže še enkrat svojo silo. S poslednjo divjostjo zahrumi — še enkrat se zaguga lahki bambusov steber proti vzhodu in tokrat se ne more s svojo prožnostjo takoj zopet dvigniti in v drugo stran zanihati — nagne se še nekoliko dalje — še dalje — vedno dalje...

Pok, lahno prasketanje... trideset pet metrov visoki steber se zlomi, v velikem loku zleti Adam po zraku.

28. V tempeljskem samostanu.

Vrnimo se k oni minuti, ko je Adam dospel do ploskve, ter zaklical onim spodaj, če ga razumejo in potem povedal, da leži zgoraj neki človek, ki se mu roži.

Odgovoril mu je krič, ki ga pa Adam ni razumel in ki mu tudi ni bil namenjen.

Zakričala je Leonor.

»Georg!«

Georg takoj vidi, v kaj so obrnjene prestrašene dekličine oči, — kača, ki se je poleg praznega provijantnega zaboja dvignila na rep do polovične višine, vrat ima kakor krožnik napihnjen ali vsaj razširjen — naočarka, ki se pripravlja k skoku in zevajoča glava z otrplimi očmi je namerjena naravnost na Leonor — z eno roko pograbi Georg železno palico, z drugo potegne deklico v stran... a prepozno!

Kobra je že skočila. Pač leži sedaj z zdrobljeno hrbtnico na tleh, a njena glava se je bila že dotaknila dekličine desne roke.

»Za Boga, pa vas vendar ni pičila?!«

Za Leonorin izraz in njeno početje mu pove nasprotno. Smrtnobleda se zgrudi v njegovo naročje in ne od strahu, to so že posledice strupa. Potem postane njen obraz modrikast in povrhu vidi še Georg kako pričurja iz njene dlani kapljica krvi.

Spusti jo na tla, skoči proč, vrne se s steklenico rum, ter začne vlivati deklici močno pijačo; drži jo za nos in jo tako prisili, da požira.

Tudi Tom in Charles se približata. Mrtva kača jima razodene vse.

»Zlito, kozarec sem — tu Charly, sili jo, da pije, ona mora, mora, ali pa je v petih minutah mrtva!«

Izseda ji rano in naredi vse, kar more.

Ni še potekla minuta — že skoči Georg k aparatu, zasuka vzvod — in avtomobil drevi, vedno hitreje in hitreje.

Monterja sta popolnoma izgubila glavo, pri tej vedno bolj divji vožnji jima je bilo kar čudno.

»Kam pa, mr. Hartung?«

»Sreča, res velika sreča je!« reče strastno razburjeni Georg. »Oni bramanski samostan pozna izvrstno sredstvo zoper kobrin pik — vsaj tako sem slišal — o Bog, o Bog, če bi to ne bilo res!«

»Mr. Hartung, mislimo tudi nase, ponesrečili bomo!«

Georg je nastavljal hitrost 300 kilometrov, pot je komenita in tudi drugače nevarna, zožuje se vedno bolj med griči in drevjem.

Georg se nekoliko pomiri, nastavi hitrost 200 kilometrov, potem odda krmilo enemu izmed monterjev in stopi zopet k Leonori.

Bila je že popolnoma modra, že otrpla, spodnja čeljust se odpira kar sama.

»Dajmo ji še več rum, le še rum, to je sedaj edina rešitev!«

Georg si ne vzame časa, da bi jo ugodneje položil. Polovico steklenice so ji že vllili.

»Pomaga, pomaga!« se razveseli Georg. »Modre lise že izginjajo! Oh, če so mi le pravilno poročali o samostanu!«

Torej samo rum mu ni zadostoval. Upal je še na čudežno sredstvo, ki odstrani tudi vse slabe posledice. Ker kobrin pik povzroči najmanj dosmrtno bolehanje, toda to smo že omenili.

»Tu je hiša,« naznani šofer.

Bil je bramanski samostan, velikanska stavba, sestavljena iz več poslopij, ki jih obdaja visok zid. Sicer pa je ne bomo opisovali, tudi Georg ni kazal zdaj nobenega zanimanja za to.

Skoči z voza, ter vdari močno z ogromnim tolkačem ob vratih — le trenutek počaka, potem zopet vdari.

Skoro takoj se odpre v višini glave napravljena lina.

»Kaj motiš naš mir, faringi?« vpraša Indijec, čigar obraz se prikaže v odprtini.

»Neko damo je vgriznila kobra.«

Indijec ve, čemu gre, in govori prav tako kratko.

»Kdaj?«

»Pred dvajsetimi minutami.«

»Ali še živi?«

»Sicer bi je ne prinesel sem.«

»Prinesli so nam že mrtve, in tudi že strohnele mrličje. Prinesi jo not!«

Georgu uide vesel vzklik, ko skoči v avtomobil. Tako enostavno si tega ni predstavljal, že se odpro tudi vrata.

»Ali sme ta voz notri?«

»Zakaj ne?«

(Dalje prih.)

„Nikdar brez Burgita“
pravi
Nione Nebrez Burgit

kajti nega nog brez Burgita je kakor jed brez soli, to se pravi šele uporaba Burgitovih preparatov ozdravi in neguje noge ter jim da prejšnjo prožnost. Pošljite torej takoj v najbližjo lekarno ali drogerijo po kompleten Burgit asortima, ki obstoji iz škallje Burgit-obliža zoper kurja očesa, škallje Burgit-obliža za podplate in dvojen zavoj Burgit-kopeli za noge, potem se ne boste samo iznebili brez bolečin kurjih oces in trde kože, temveč boste tudi svoje noge prijetno pomladili in okrepli.

Burgit Ges. m. b. H., Freilassing, Bayern

„GROM“

CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDIČIJSKI BUREAU
LJUBLJANA, KOLODVORSKA ULICA 41.
Naslov brzojavkam: Telefon Interurban
„GROM“. Štev. 454.

PODRUŽNICE:

Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E. za ekspresne pošiljke.

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 3.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Gospodična

»rednih let, spretna v gospodinjstvu, perfektna v kuhanju, želi mesto v gospodu, samcu ali vdovcu z 1-2 otroki. Verzirana je tudi v vseh delih šivanja. Gre tudi kot vagoateljica. — Cenjene ponudbe na upravo pod »Dobra in varna gospodinja«.

Samostojna

knjigovodkinja in korespondentinja z večletno prakso išče stalno mesto na takoj v večjem kraju na Gorenjskem. Ponudbe z navedbo plače na upravo lista pod »Energična moč«.

Uradnica

z večletno prakso večja vseh pisarniških del išče službo v mestu ali na vasi. — Ponudbe prosa na upravo lista pod »Zanesljiva«.

Oglašajte v

„Narodnem Dnevniku“!

Harmoniko

prodam prav fino, 4 vrstno, trojno oglašeno, še novo, firme Lubirs. Glas je: Fis, H, E, A, se lahko z drugimi instrumenti zvraven igra. Glas harmoniko je prav izborna. — Cesta v Rožano dolino 34, pri Stefanu, Ljubljana.

Strojepisec

zmožen vseh pisarniških poslov z zelo dobro kvalifikacijo išče primerno službo. Nastopi lahko takoj. Cenj. ponudbe naj se pošljejo na upravo lista pod značko »Pridnost«.

Instrukcije

sprejme ošmošolec. — Ponudbe na upravo lista pod »osmošolec«.

Posojilo 1600 Din

nujno išče uradnik proti mesečnim odplačilom. — Dopis pod »Takoje na upravo«.

Galanterija

ter modno blago, pletenine, nogavice, sukanec, vezanine, gumbe modne, biserne in druge, palice, nahrbtnike, nože jedilno orodje, škarje itd. vse to se dobi najugodnejše pri

JOSIP PETELINC-U
LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

Na veliko. Na malo.

Izšla je Blasnikova Velika Pratika

za navadno leto 1926,
ki ima 365 dni.

„VELIKA PRATIKA“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji ja bil najbolj vpoštevan že od naših pradedov. Tudi letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini, zato pride prav vsaki slovenski rodbini. — Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 D. Kjer bi jo ne bilo dobili, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika naslednjih tiskarna in litografski zavod
Ljubljana, Breg štev. 12

MODNI SALON

MINKA HORVAT, Ljubljana

STARI TRG ŠTEV. 21

ima vedno v zalogi najnovejše damske in dekliške slamnike in klobuke. — Žalni klobuki vedno v zalogi Popravila se sprejemajo.

Pozor! GORKODAR Pozor!

kot nastavek na lončene peči v sobah, ali kot nastavek na štedilnike — 50%, prihranka na kurjavi — v 10 minutah gorka soba. Cene nizke. Patent prijavljen.

Naročila sprejema:

MIHELICH IN DRUG, LJUBLJANA, Dunajska cesta štev. 41.
Telefon 777.

OH KAM PA?

K „TRIBUNI“ po dvokolo, motor, šivalni stroj, otroški voziček, pneumatico. Tam je najceneje in največja zaloga. Prodaja na obroke. Ceniki franko. LJUBLJANA, Karlovska c. št. 4. Tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

r. z. z o. z. v Ljubljani

MESTNI TRG ŠT. 6

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje najugodnejše.

VEČJE IN STALNE VLOGE OBRESTUJE PO DOGOVORU.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe, poroštva in proti ustavitvi.

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posetnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. — Lasna knjigovoznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552